

In de marge

„Tussen droom en daad staan duizendlei bezwaren” zegt een dichterwoord.

Wij kunnen dat ook vaststellen met betrekking tot onze regeerders. Onlangs besloot Den Haag om o.m. 750 miljoen gulden begrotingsgeld die i.v.m. de oliecrisis waren „bevoren” als opwekking voor het economische leven te injecteren. Aanleiding daartoe was met name het gestegen aantal werklozen. Men kan er over twisten of men die

maatregelen in relatie tot de conjunctuur of structuur van het economische leven moet bezien.

Waar het echter om gaat is, dat in dit soort klassieke maatregelen zelfs geen aanzet tot een beleid is te onderkennen, dat iets in daden omzet van de onderschreven „grenzen aan de groei”.

Daartoe zal men nieuwe wegen moeten bewandelen. Zo zou de werkgelegenheid ook gehandhaafd resp. verbeterd kun-

nen worden door de totale arbeidstijd over een groter aantal arbeidsplaatsen te verdelen. (Zoals ook wordt gesteld in het rapport van de H.V.-werkgroep Beperking Productie/Consumptie). Uiteraard zal daardoor het arbeidsinkomen per hoofd dalen, althans niet stijgen, maar deze consequentie van het grenzen stellen aan de groei zullen onze regeerders ongetwijfeld ook onderkend hebben.

De signaalwerking, die de recente oliecrisis voor het Nederlandse volk heeft gehad, dreigt totaal verloren te gaan, ja zelfs in zijn tegendeel te verkeren. Het is o.i. Overheidsplicht, het bewustwordingsproces ten aanzien van de overlevingsproblematiek zowel met woorden als met daden te bevorderen. Fiege

Hoofdbestuur

Vergadering van 22 februari.

Een maand geleden moest gemeld worden dat oud-hoofdraadsman 'd Angremont in een ziekenhuis moest worden opgenomen. Hij is inmiddels weer thuis: gelukkig goed opgeknapt.

Paul Postma neemt afscheid uit het hoofdbestuur. Hij gaat voor zijn werk enkele jaren naar Frankrijk. Paul werd ongeveer twee jaar geleden in het HB opgenomen. Hij was toen nog niet afgestudeerd (economie) en duidelijk de jongste in ons toch niet zo oude gezelschap. Nu zien we hem dus al weer vertrekken; niet alleen uit het plenaire werk, maar ook uit IHEU, publiciteit, wetenschap, geestelijke verzorging, al blijft hij bij enkele zaken (IHEU-congres) voorlopig nog wel betrokken. „We hebben goed genoteerd, wanneer je weer naar Nederland terug moet komen”, aldus de voorzitter bij het afscheid.

Toen de aanhouding bekend werd van Solzenitsyn heeft het Presidium onmiddellijk een protesttelegram verzonden. Dit was nog maar net in Moskou aangekomen toen bekend werd dat Solzenitsyn was uitgewezen. „Zo zie je maar weer wat wij vermogen”, merkten enkelen hier bescheiden bij op.

Er is nog veel meer over verklaringen gepraat. Over de regering die de economie weer een financiële gas-op-de-plank injectie geeft; over Dennendal; over krijgsgevangenen in Syrië. Maar, vermoeid misschien nog van de reis naar Moskou, hebben we niet ook Den Haag, Zeist en Damascus nog aangedaan om daar eveneens nog wat zaken recht te zetten.

Verder is er gesproken over de Nationale Commissie Ontwikkelings Strategie 1970-1980 (waar Hommes in zit) en over de Staatscommissie Bevolkingsvraagstukken die gerapporteerd heeft (wat de belangstelling van onze werkgroep zal hebben). De ontwikkelingen hier worden goed in het oog gehouden. Er wordt een suppletore begroting voorbereid voor de Verbondsraad. Een

eerste post betreft de kosten van het redacteurschap „Humanist”. Nagegaan wordt wat daar in het verleden, toen het ook een part-time post was, voor stond. Dit bedrag, vermenigvuldigd met de prijsindex, zal nu opgevoerd moeten worden. Intussen is de directeur bereid deze post voorshands te blijven waarnemen, waarvoor hem dan ook de toelage niet onttrokken kan worden. Zoals bekend had het hoofdbestuur de post voor onbepaalde tijd in handen van de directeur willen laten, daarin niet alleen een goede, maar ook de goedkoopste oplossing gezien hebbende.

Verder is er bevestiging gekomen van het Steunfonds-bestuur dat er iets meer bestedingsruimte is dan oorspronkelijk begroot. Er was hiervoor ter verbondsraadvergadering al een suggestie. Wellicht gaat dit allemaal – het loopt nog over de taakgroep Vorming en Geestelijke Verzorging – nog rond komen. Het COC had het hoofdbestuur een brochure doen toekomen: Samenleven en niet trouwen. Naar het oordeel van een aantal leden werd het huwelijk hierin wat sterk als onontkoombaar uitgangspunt, en dus ook min of meer als norm, genomen: de faciliteiten die dit huwelijk op velerlei terrein geeft en die aan andere vormen van samen-door-het-leven onthouden blijven. Volgens hen moet het hele huwelijk als instituut herzien worden. Anderen echter namen een meer praktische positie in door te stellen dat dit niet wegneemt dat het huwelijk op het ogenblik zijn bevoorrechte positie nog inneemt en dat dit (al is het incriminerende er een klein beetje af) nog steeds discriminerend werkt. Daar zou alvast wat aan gedaan kunnen worden. Er waren nog enkele detail-opmerkingen, doch over het geheel: onze sympathie met deze brochure.

Onze commissie Centrale Persoons Administratie ziet nu de verschillende hoofdstukken van zijn rapport gereed komen. Men hoopt voor de zomer geheel rond te zijn, zodat in september de bespreking mogelijk is. In de commissie zitten: van de Willik en Sorgedragers uit het hoofdbestuur; voorts Holvast, Proeme en Sentrop als deskundigen.

Dr. A. J. Wichers
Alg.-sekretaris

Aan de wetenschappelijke taakgroep zijn enkele nieuwe leden toegevoegd. Naast Knap, Sorgedragers en de Leede als sekretaris zijn nu benoemd het verbondsraadslid van de Kamp en het oud-verbondsraadslid van Kreveld.

Hommes en van de Willik hadden beiden nota's geleverd over samenwerking met derde organisaties. We gaan dat met een twee of drietal proberen in 1974-'75. Nagegaan wordt met welke organisaties we activiteiten zouden kunnen samen doen, hoe we in elkaars blaadjes zouden kunnen schrijven, en dergelijke.

Bevoegdheden is altijd een teer punt. Tegenover het congres blijft het hoofdbestuur verantwoordelijk, zodat taakgroepen slechts een afgeleide verantwoordelijkheid kunnen hebben. Vaak speelt deze vraag geen rol. Maar in een taakgroep die een veelheid van zaakjes en zaken te verwerken krijgt waarbij de financiële consequenties soms aanzienlijk zijn, hoe moet het daar?

De HB-taakgroep personeel is er zo een en besproken werd dat wat zonder twijfel (met name van de hoofdbestuursliden) binnen de bekende regels valt maar in de groep moet worden afgedaan. Alle andere gevallen komen – door de taakgroep voorbereid – in het HB. Het samenspel met de personeelsvertegenwoordiging moet eveneens opnieuw bekeken worden.

Ook in deze vergadering kwam er een besloten deel voor: om af te ronden wat de vorige keer werd besproken, ditmaal slechts kort.

Driebergen 23 februari

Eindresultaat ledenwerf- actie 73/74

Het resultaat van de ledenwerfaktie op 1 maart was:

ACHTHONDERD EN ZESTIEN

aanmeldingen voor het lidmaatschap. Voorts gaven 122 echtgenoten van deze sinds 1 oktober 1973 nieuw ingeschreven leden ook de wens te kennen als lid toe te treden, zodat in totaal 938 mensen het Verbond kwamen versterken. Voorts noteerden wij nog 27 nieuwe sympatisanten. Wanneer tenslotte in het oog wordt gehouden dat enkele Gemeenschappen de campagne nog niet geheel hebben afgerond en de televisie-spots nog een keer in april op de buis zullen komen, kan de geplande werving van ca. duizend man/vrouw als gerealiseerd worden beschouwd.

Vermeldenswaard is nog, dat naar leeftijd de nieuwe inschrijvingen ruimweg in drie ongeveer evengrote groepen zijn op te delen: een groep jongeren (tot 30 jaar) een midden-groep (30-50 jaar) en een groep boven de 50 jaar

De tien Gemeenschappen met het grootste aantal inschrijvingen waren (tussen haakjes de cijfers van de vorige stand):

Amsterdam	161	(89)
Den Haag	59	(33)
Rotterdam	46	(25)
Haarlem	35	(24)
Hilversum	26	(23)
Utrecht	26	(19)
Groningen	21	(14)
Voorburg-Rijswijk	20	(14)
Arnhem	19	(14)
Alkmaar	16	(7)

Voor wat betreft de laatste vier weken zijn dus twee opmerkelijke zaken te constateren: Amsterdam en Den Haag boekten een zéér aanzienlijk aantal nieuwe leden, terwijl Alkmaar procentueel het sterkste steeg, zodat deze Gemeenschap in de eindronde zich nog net bij de beste tien kon scharen.

Gaarne zeggen wij een ieder die zijn steentje aan deze actie heeft bijgedragen – helaas waren het er niet zo veel – daarvoor hartelijk dank!

Fiege

SAMEN LEVEN

en niet
trouwen

Het huwelijk is de pijler van de Samenleving...

Mijn idee, commissaris!

Dr. Mr. C. J. Straver

Samenleven en niet trouwen

Onder deze titel verscheen afgelopen jaar een brochure in de Dialoogreeks, waarin het juridisch en maatschappelijk tekort wordt gesignaleerd waarin veel mensen leven. Er zijn niet alleen jongeren die samenwonen en niet trouwen, maar ook ouderen: de zogenaamde concubinen. Het aantal jongeren dat zo wil leven lijkt zelfs toe te nemen, als ik tenminste mag afgaan op de eerste indrukken uit een recent onderzoek. Daarnaast zijn er homofielen, zowel mannen als vrouwen, bij elkaar naar schatting 4% van de bevolking. Dan zijn er communes en commune-achtige experimenten. En vanouds zijn er samenlevingsvormen van broers en zussen, of van ouderen met een verzorgster etc. Al met al is dit een indrukwekkende groep. Als je zou nagaan hoeveel mensen er in een compleet gezin leven (man, vrouw en kinderen) dan is dat zeker niet meer dan de helft van de bevolking. Tel je de gehuwden zonder kinderen erbij dan kom je misschien op 60%. De rest van de mensen leeft ófwel in een onvolledig gezin, ófwel in een andere samenlevingsvorm, ófwel alleen. Reden te over om er eens aandacht aan te besteden, want ons maatschappelijk systeem is op complete gezinnen ingesteld, en juridische regelingen zijn er alleen maar voor huwelijken en gezinnen. De hierboven genoemde COC-brochure stelt het probleem van de

onvoldoende wettelijke voorzieningen aan de orde voor verschillende soorten relaties buiten het huwelijk.

RECHTSPRAKTIJK

In de rechtspraak zijn wel enkele summiere regelingen ontstaan voor relaties buiten het huwelijk, zoals bijvoorbeeld voor concubinen. Maar ten eerste is dat heel beperkt en betreft dit vooral het belastingrecht. Concubinen die 5 jaar duren vielen in de tariefgroep van gehuwden. Ten tweede zijn die rechtspraktijken vaak alleen negatief gericht: iemand die samenwoonde met een vriend en deze onderhield, kreeg geen belastingaftrek voor deze onderhoudskosten, maar de vriend die onderhouden werd, werd wel aangeslagen in de inkomstenbelasting! Er is dus sprake van duidelijke rechtsongelijkheid (met een ander woord heet dat discriminatie). Ten derde wordt bij deze regelingen helemaal gedacht vanuit huwelijken en wat daar op lijkt. Zolang iets op een huwelijk lijkt, bijvoorbeeld een concubinaat, is het nog te plaatsen, en voor wat er niet op lijkt is geen plaats.

Wanneer we iets willen doen aan de rechtsongelijkheid en rechtsonzekerheid zullen we vanuit een andere kant moeten begin-

nen, en de zaak als het ware op de kop moeten stellen. Dan blijkt dat het huwelijk maar één van de vormen van leven is die mensen kunnen kiezen.

Als we uitgaan van de verschillende leef-situaties en de behoeften die zich daarbij voordoen, kunnen we proberen te omlijnen wat er aan regelingen nodig is om zulke samenlevingseenheden goed te laten functioneren. Dan als volgende stap kunnen we nagaan hoe de balans ligt tussen de regelingen die er nu zijn voor gehuwden en voor andere relaties. Het zou wel eens kunnen zijn dat er voor het huwelijk veel meer regelingen bestaan dan nodig is om ze maatschappelijk goed te laten functioneren en die méér verklaard moeten worden vanuit de traditionele „heiligheid” van het huwelijk en de behoefte om die te beschermen en te ondersteunen. Als derde stap kunnen we dan nagaan wat er concreet nu al gedaan kan worden om de bestaande tekorten en problemen zoveel mogelijk op te heffen of door middel van acties verbeteringen te krijgen.

RELATIES

Wat is er nodig om relaties goed te laten functioneren? We komen dan op een aantal concrete punten, die thans moeilijkheden opleveren. Die punten zijn o.a. dat mensen de gelegenheid moeten hebben om ergens te mogen wonen (vestigingsvergunning krijgen voor de partner die bijvoorbeeld niet in dezelfde gemeente werkt, en verblijfsvergunning als het een relatie met een buitenlander betreft); verder een woning toegewezen krijgen als men niet zelf kan kopen of huren in de vrije sector, en wel op *beider* naam (waarom, daar kom ik nog op terug); ook de mogelijkheid om als juridische eenheid te fungeren bij het krijgen van een hypotheek, bij de aanschaf van inboedel en andere zaken; en tenslotte de mogelijkheid van elkaar te erven zonder de hoge successierechten van nagenoeg 50% die soms noodzaken de erfenis te verkopen om deze belasting te kunnen betalen. Om dit nog iets duidelijker te maken, enige toelichting: wanneer men samenwoont maar de huur van de woning staat niet op *beider* naam kan de ander zonder meer op straat gezet worden als de eerste (op wiens naam de huur staat) overlijdt of er tussen-uit trekt. Als men niet als juridische een-

heid wordt erkend (en hypotheekbanken, pensioenfondsen e.d. weigeren dit inderdaad) dan kan men alleen een huis op *beider* naam kopen als men veel kapitaal heeft of als *beider* inkomen hoog is. Samengevat kunnen we zeggen dat relaties de mogelijkheid moeten hebben als juridische eenheid te fungeren in relatie tot derden en in relatie tot de overheid. Dat dit tevens allerlei consequenties heeft voor de relatie-partners zal duidelijk zijn: wie een relatie aangaat, en dan in de zin dat hij als eenheid erkend wil worden, moet een onderling contract hebben waarbij de verplichtingen over en weer zijn vastgelegd, de verantwoordelijkheid voor gezamenlijke schulden is vastgelegd, de afwikkeling van de verplichtingen bij het beëindigen van de relatie is geregeld etc. Zo'n relatie-overeenkomst kan men dan ook niet zonder meer verbreken: men blijft ten minste aansprakelijk voor de verplichtingen t.o.v. derden (schuldeisers, verhuurder, hypotheekbank etc.) en meestal zal men ook nog

haarzelf als voor de huwelijksgemeenschap als geheel. Dat laatste is dan weer het verschil met de niet-gehuwde relaties. Maar we moeten oppassen dat we met de niet-gehuwde relaties de kant uit zouden willen gaan van het traditionele huwelijk. De tendens in onze maatschappij is juist meer in de richting van zelfstandige en onafhankelijke personen, en wat we met de nieuwe niet-gehuwde relaties beogen is zeker ook eerder het *mogelijk maken* van zulke over het algemeen meer zelfstandige relaties, dan het opnieuw scheppen van ouderwetse onafhankelijkheden. De grondprincipes zijn: enerzijds hulpmogelijkheden bieden om goed te kunnen functioneren waar dat zakelijk nodig en nuttig is, anderzijds de grote rechtsongelijkheid wegnemen die er nu vaak is en die niet gemotiveerd is.

Waarom bijvoorbeeld krijgt de weduwe wél pensioen, maar een vriend of vriendin niet? Er wordt in beide gevallen evenveel pensioenpremie betaald! In het algemeen gesproken kan men die rechtsongelijkheid

gedurende een bepaalde tijd verantwoordelijk zijn t.o.v. elkaar: als men bijvoorbeeld de ander onderhield kan men niet van de ene dag op de andere stoppen omdat de onderliggende persoonlijke relatie wordt verbroken, maar men zal bijv. de ander gedurende een bepaalde tijd moeten blijven onderhouden totdat hij passend werk heeft gevonden etc. Zo lijkt een relatie buiten het huwelijk – zodra men daarvoor voorzieningen en faciliteiten wil hebben – toch weer op een huwelijk! Niet onlogisch, want een huwelijk heet in het recht ook een contract.

EVENWICHT ZOEK

Het evenwicht tussen voorzieningen voor het huwelijk en voor andere relaties is nu wel helemaal zoek. Maar dit betekent niet dat we ons heil alleen moeten verwachten van het gelijkstellen van andere relaties met het huwelijk. Er zijn juist ontwikkelingen aan de gang in omgekeerde richting. Vroeger bijvoorbeeld kreeg de gehuwde een flinke belastingaftrek, maar het inkomen van zijn vrouw werd bij het zijne opgeteld en daarmee voor een flink deel „weg-belast”. Thans is dat veranderd, en ofschoon nog niet helemaal gelijk gesteld, geniet de getrouwde vrouw nu haar eigen inkomen alsof ze vrijgezel is. In zekere zin gaat het huwelijk dus meer lijken op de niet-gehuwden. Hetzelfde is het geval met de handelingsbevoegdheid van de vrouw, die vroeger voor alles de handtekening van de man nodig had, en nu zelfstandig verplichtingen kan aangaan – zowel voor

echter proberen op te heffen door de niet-gehuwde relaties met het huwelijk gelijk te stellen; men kan het ook oplossen door de huwelijken op andere leest te schoeien en er meer „eenheden van zelfstandige personen” van te maken. Dit laatste heeft zeker de voorkeur. In Noorwegen is onlangs een voorstel gedaan om gehuwden op alle punten gelijk te stellen met ongehuwden en hen voor het fiscale recht puur als individuen te behandelen. Maar ook als men dit beaamt blijven er nog genoeg aspecten over waar een relatie wél als een eenheid moet worden behandeld om goed te kunnen functioneren, en daarvan kan men vragen hoe we dat bereiken.

VERBETERINGEN

Dit is de derde vraag: Welke stappen en acties kunnen worden ondernomen om verbeteringen in de huidige situatie te bereiken? Men moet hier denken op drie niveaus: situaties waar men zelf iets kan regelen door onderling goede afspraken te maken, situaties waar men door sociale actie iets kan bereiken, en situaties waar men alleen kan streven naar wetswijziging en hopen dat die er ooit doorkomt.

Situaties waarvoor men zelf iets kan regelen zijn bijvoorbeeld de gemeenschappelijke bezittingen veilig stellen. Veilig t.o.v. familieleden als erfgenamen en t.o.v. de fiscus i.v.m. successie-rechten. Zo kan men zorgen dat het huis dat de ene partner in eigendom heeft op *beider* naam komt te staan en dat in de overeenkomst een ver-

RADIO & TV

RADIO-UITZENDINGEN:

Hilversum I: vrijdag 16.45 uur, zondag 9.45 uur.

vrijdag 15 maart:

„Laat je niks wijsmaken”

vrijdag 22 maart: idem

vrijdag 29 maart: idem

zondag 17 maart: „Praktisch Humanisme”, P. Spigt over „6168”

zondag 24 maart: Humanistische Stichting, Huisvesting Bejaarden 25 jaar

zondag 31 maart: Praktisch Humanisme, Th. Polet over „6168”.

TELEVISIE-UITZENDINGEN:

Nederland I zondag ± 2.30 uur.

zondag 17 maart: Steunfonds II (g.v. in ziekenhuizen, met een opwekkend woord van Van der Willik).

zondag 31 maart: 25 jaar H.S.H.B.

blijvensbeding is opgenomen. Bij overlijden van de een is het geheel dan automatisch eigendom van de ander. Iets soortgelijks geldt t.a.v. de inboedel. Men kan door de notaris een contract laten opmaken waarin wordt vastgelegd dat de bezittingen met gemeenschappelijk geld zijn aangeschaft en waarbij men een kans-overeenkomst sluit op elkaars leven (een soort weddenschap wie het langste leeft!). De winnaar heeft automatisch het geheel in bezit. Andere dingen die men kan regelen zijn het gezamenlijk gebruik van een huis of andere dingen, de gemeenschappelijke huishouding, en een verplichting tot wederzijds onderhoud. Men moet echter bedenken dat men zulke overeenkomsten niet eenzijdig weer kan verbreken. Komt er dus een kink in de onderliggende relatiekabel dan zit men wat deze afspraken betreft toch nog aan elkaar vast, eventueel het hele leven als de ander niet wil meewerken aan een verbreking, tenzij men regelingen hieromtrent in het contract heeft opgenomen.

Situaties waar door actie iets te bereiken valt zijn bijvoorbeeld het krijgen van een vestigings- of verblijfsvergunning, een woningtoewijzing, eventueel ook vermindering van successie-rechten, belastingaftrek voor onderhoud voor de partner e.d. Dit zijn zaken waarvoor de wet meestal niet veranderd hoeft te worden en er alleen een meer soepele toepassing van de overheid wordt gevraagd en het schuiven van niet-gehuwde relaties onder de regelingen voor gehuwden. Iets soortgelijks geldt t.a.v. pensioenfondsen, woningbouwverenigingen, hypotheekbanken etc. Particuliere instellingen zijn echter soms nog veel harder dan de overheid. Het COC is op enkele van deze terreinen thans bezig actie te voeren, o.a. m.b.t. woningtoewijzing, verblijfsvergunningen voor vreemdelingen. Wat dit laatste betreft heeft de huidige staatssecretaris voor Justitie, Mr. Glastra van Loon (D '66) nu een regeling gemaakt waarbij vreemdelingen die een relatie hebben met een Nederlander (zowel hetero als homo) in principe dezelfde mogelijkheden tot toelating tot ons land krijgen als personen die met een Nederlander willen trouwen.

WETSWIJZIGING

Situaties waar we op wetswijziging moeten wachten (ook door actie en studie voor te bereiden trouwens!) zijn o.a. adoptie van kinderen, sociale uitkeringen, pensioenen vanwege het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds e.d. Tevens zal het nodig zijn dat de overheid op een gegeven moment toch gaat omschrijven wanneer zij bepaalde relaties accepteert om voor bepaalde voorzieningen in aanmerking te komen. Aan wat voor formele eisen moet een relatie voldoen? Is één jaar samenwonen voldoende of is een wederzijds contract tot levensonderhoud vereist? En verder: wat voor zekerheid is er t.a.v. de buitenwacht (de derden als schuldeisers etc.)? Is een acte bij een notaris plus registratie in een register voldoende, zoals bij het aangaan van een vennootschap of is een aankondiging en registratie via de burgerlijke stand vereist? Zo liggen er verschillende vragen en zijn er ook verschillende modellen voor een oplossing denkbaar. Meer informatie hierover vindt men in de genoemde brochure.*

*) „Samenleven en niet trouwen”. Uitgave Stichting Dialoog, Frederiksplein 14, Amsterdam. Bestellen door overmaking van f4,— op postgiro 386094.

Humadag

De Franse revolutie is naar mijn smaak een van de belangwekkendste perioden uit de Europese geschiedenis.

Het is nl. een consequente poging de samenleving bewust in te richten volgens van te voren bedachte beginselen.

Die beginselen waren werkelijk nieuw en het type maatschappij, dat men wilde realiseren had in die vorm nog niet bestaan. Natuurlijk had men wel naar Engeland gekeken en naar het protestantisme, maar er was meer dan dat. Een aangenaam verschil met de dan voorbijgaande tijd van de godsdienstoorlogen is dat men minder gebruik maakt van de mogelijkheid om via een beroep op hogere machten het ondermaanse an-

ders in te richten, maar zich direct op de burger beroept en zich tot de burger zelf richt.

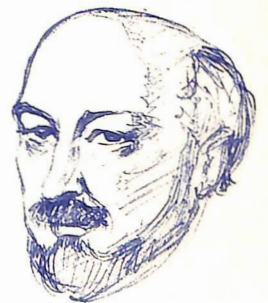
Het beeld van die revolutie is bij ons helder en goed ontwikkeld. Er is verhoudingsgewijs door latere overwinnaars betrekkelijk weinig met archieven geknoeid en zowel het mooie als het lelijke zijn ons overgeleverd geworden. Het latere commentaar op de gebeurtenissen wordt wel overwegend geleverd door overtuigde tegenstanders of enthousiaste voorstanders, maar als u bereid bent van beide wat te lezen, dan hoeft u niet zo gek uit te komen. Waar ik hier in het bijzonder uw aandacht voor wilde vragen is voor de Franse revolutie als culturele revolutie. Dat aspect is naar mijn weten in de latere beeldvorming nooit zo centraal gesteld. Misschien omdat het niet zo succesvol was, of omdat de latere commentatoren zo nodig hun eigen sociale, politieke of economische appeltjes moesten schillen.

Het meest bekend is misschien wel gebleken de verandering van de namen van de maanden waarbij Thermidor en Brunaire door historische gebeurtenissen als namen meer bekend gebleven zijn dan bijv. Vendémiaire. De nieuwe kalender kende 12 maanden van ieder 30 dagen, elke maand had 3 weken, ieder van 10 dagen. De dagen heetten prinid, duadi enz. tot decadi. (Ook de jaarkalender onderscheidt de dagen van de week als 1ste, 2de, maar dan tot en met zeven). Minder bekend is wellicht, dat ook de urenindeling op het 10-tallic

stelsel werd gebaseerd. Interessant is daarbij, dat die nieuwe urenindeling niet tot leven kon geraken, omdat Frankrijk niet over een uurwerkindustrie beschikte, die het land van nieuw ingedeelde klokken kon voorzien. Zodat iedereen wel op de oude klokken moest blijven kijken.

Tenslotte dan had de kalender, niet onbelangrijk, nieuwe eigen feestdagen: feest van de deugd, van het genie, van de arbeid, van de overtuiging, van de beloning, een reeksje morele braafheid van heb ik jou daar, met eens in de vier jaar dan la sansculotide, waarvan we dan maar hopen, dat het er wat vrolijker toe ging.

Niet alleen de tijd werd nieuw ingedeeld, ook de ruimte. Bovendien nieuwe maten en gewichten, een belangrijke hervorming die wel beklifde. Nog heb ik niets gezegd over nieuwe kleding, nieuwe namen, nieuwe bouwstijl, nieuwe schilderkunst. Maar wat ik wel kan vragen is, hoe revolutionair kan een revolutie zijn, die niet tevens een culturele revolutie is? Of zou dat eigenlijk niet belangrijk zijn? Alleen maar een kwestie van etiketten en symbolen? Een manier van zeggen, een ritueel? Het is natuurlijk wel zo, dat als andere dingen hetzelfde blijven, het maken van nieuwe bordjes ook niet veel zin heeft. Toch is het onmiskenbaar dat in ons bestaan ontzettend veel veranderd is, de afgelopen tien, honderd of duizend jaar en vele van onze bordjes alsmaar eender zijn gebleven en soms helemaal nergens meer opslaan. Denkt u in Augustus nog aan een Romeinse keizer? Offert u op Woensdag aan Wodan? En hoe is het u eigenlijk met het kerstfeest vergaan? Ik wed dat de kerstboom met de lichtjes het maar weer alleen heeft moeten doen.

P. Thoenes

Wat nu is de moraal van dit verhaal? Ik vrees dat deze rubriek vrij amoraal is, maar als er toch iets gezegd moet worden, dan ik u willen uitnodigen tot een stukje humanistische reflectie of creativiteit over eigen en andere cultuur-symbolen.

Een humanistische kalender, nog voor St. Juttemis daar is. Een aardig relatiegeschenk voor het I.H.E.U.-congres deze zomer in Amsterdam.

INGEZONDEN BRIEVEN

Het beroep huisvrouw

In de „Humanist” van 15-2-1974 j.l. las ik het artikel over „enquête groepswork HV-72/73”. Nieuwland schrijft daarin dat degenen die op deze enquête gereageerd hebben een rijke schakering aan beroepen liet zien.

Ik ben het ermede eens als N. het werk van de „huisvrouw” een beroep noemt. De plaats die hij dit beroep geeft op de sociale ladder viel me op, nl. helemaal onderaan. Hij schrijft nl.: „de andere helft bood een rijke schakering beroepen van huisvrouw tot wetenschappelijk medewerker”. Die afstand ziet hij kennelijk als erg groot, met vele beroepen ertussen in. Hier ben ik het absoluut niet mee eens. De combinatie is zelfs mogelijk (huisvrouw + wetensch. medewerk(st)er).

Waar plaatst hij de huis„man”; een beroep dat ook steeds meer in opkomst is?

Zou het humanistisch verbond ook niet mee kunnen werken om het beroep van huisvrouw meer erkenning te geven; de status van de vrouw niet te ontleen aan het beroep van de man, maar door wat ze zelf is; de waarde van mensen af te meten naar welk beroep ze hebben, wat veelal betekent hoeveel diploma's ze hebben behaald?

Of is dit niet in overeenstemming met de zienswijze van „het H.V.”? (waar we ook lid van zijn).

Irene Klaver-Elshout, Zwolle
(maatschappelijk werkster)

Naschrift

Het werk van huisvrouw noem ik inder-

daad een beroep, maar ik zet het niet, zoals Mevr. K. suggereert, onderop de sociale ladder. De scala „van huisvrouw tot wetenschappelijke medewerker” is voor mij horizontaal. Ik heb huisvrouw als de ene pool gekozen, omdat er volgens de antwoorden op de enquête nogal veel mensen bij het onderwijs zaten, gestudeerd hadden of nog studeerden en dus de huisvrouw wat dat betreft als huisvrouw een uitzondering vormde. Wat niet wegneemt dat huisvrouwen best gestudeerd kunnen hebben of studenten het huishouden doen.

Ik ben het met Mevr. K. eens, dat het vaak onderschatte en ondergewaardeerde beroep van huisvrouw, evenals dat van huisman meer in het zoeklicht moet komen. Het levensgeluk van veel mensen is met een goede uitoefening ervan nauw verbonden. Waarom zou het belang ervan bijvoorbeeld niet in een salaris uitgedrukt kunnen worden? Het aan de orde stellen hiervan lijkt me helemaal in de lijn van de humaniserings- en emanciparingsgedachte van het HV liggen.

In de ontmoetingsgroepen, waar de enquête over ging, vallen trouwens de verschillen in beroep nauwelijks op, terwijl verschillen in leeftijd, huidskleur en zelfs geslacht spoedig wegvallen. Over blijven karakterverschillen zoals die in echtheid, warmte, inlevingsvermogen, enz.

Kortom, de mensen worden verschillend ervaren omdat ze verschillend *zijn* en niet omdat ze verschillende beroepen of diploma's hebben.

A. Nieuwland

HET HUMANISTISCH VERBOND
te Utrecht

zoekt een

funktionaris voor het vormingswerk

vanwege het Verbond.

Taak:

het organiseren van vormingsactiviteiten met volwassenen vanuit de plaatselijke gemeenschappen van de vereniging.

Vereisten:

- een voltooide agogische opleiding van een sociale academie of een daaraan gelijkwaardige opleiding.
- praktische ervaring in het vormingswerk.
- humanistische gezindheid.
- leeftijd tussen 30 en 40 jaar.
- goede organisatorische en contactuele kwaliteiten.

Nadere inlichtingen voor deze functie zijn verkrijgbaar bij de organisatie: sekretaris van het Verbond, postbus 114, Utrecht (telefonisch bereikbaar onder 02155-12843).

Sollicitaties schriftelijk te richten tot: Directeur Humanistisch Verbond, postbus 114, Utrecht.

BOEKBESPREKING

Vrije opvoeding in het gezin

Aan de hand van juist die punten die ik helaas gemist heb in ons rapport „Humanistische notities bij opvoeding” wil ik het boek van het engels-australische echtpaar Ritter „Vrije opvoeding in het gezin” (Nelson 1973) bespreken.

Ook dit boek geeft geen expliciet antwoord op alle bezwaren die er de laatste jaren door mensen als Laing, Cooper en van Ussel ingebracht zijn tegen het gesloten gezin. Het boek is het antwoord echter zelf. De anti-autoritaire opvoeding is de „therapeutische” methode bij uitstek om de „zieke” gevoelsonderdrukte en daardoor gevoelsonderdrukkende maatschappij te „genezen”. De Ritters zien het meer dan in communes in open gezinsverbanden zo mogelijk met „woontherapie”. D.w.z. men creëert weloverwogen nieuwe woonwijken – Ritter als architect geeft er suggesties voor –, selecteert de bewoners op progressiviteit in opvoeding en begeleidt hen dan verder hierbij. De verhuizing zou als een shocktherapie werken, die de mensen extra ontvankelijk voor nieuwe ideeën zou maken.

De Ritters zijn erg duidelijk in wat zij fundamenteel aan opvoeding vinden, het scheppen van een zodanig klimaat dat kinderen zelf kunnen bepalen hoe ze leven en dat ze begrijpen dat ze daarvoor ook zelf verantwoordelijk zijn. Belangrijk is hierbij

dat kinderen op adequate manier hun gevoelens leren uiten. De Ritters stimuleren hun kinderen dan ook geregeld om met hun emoties te komen en gaan daar dan serieus eventueel zelf ook emotioneel op in. Dit in tegenstelling tot wat ons rapport, naar ik hoop in een onbewaakt ogenblik, aanbeveelt: „De jongere is vaak brutaal, dwars, onmogelijk in z'n manier van optreden. Negeer dat waar mogelijk en reguleer met mate: het gaat vanzelf voorbij.” (pag. 32). Pas in of na een emotionele ontmoeting of confrontatie kan men het kind redelijkheid en verantwoordelijkheid aanleren door samen te bespreken wat er aan beide kanten gebeurde.

In het boek komt het non-verbale als meest directe medium voor gevoelsuitwisseling uitvoerig aan de orde: het kind heeft er gewoon recht op om vertroeteld en geknuffeld te worden, anders ondervindt het zijn hele leven de weerslag van dit gemis. Aan de andere kant kan een geïrriteerde moeder haar huilende baby beter maar even laten liggen, want de irritatie zou zeker overkomen en de gevoelens van onzekerheid bij het kind alleen maar vergroten. Zo staan er in dit boek talloze praktische wenken op alle terreinen van de anti-autoritaire opvoeding, enkele theoretische hoofdstukken en de ervaringen van zo opgevoede kinderen: de oudste is 24! Het

lijkt me dan ook een uitstekende, kritische handleiding voor diegenen die de vrije opvoeding welbewust ter hand willen nemen. Ik heb nog wel een paar bezwaren: ik werd soms ziek van die hele terminologie van „zieke” maatschappij, agressie als „ziekelijk” verschijnsel, „therapeutische” houding, enz. Waarom kan men niet gewoon zeggen dat men een andere maatschappijvorm nastreeft waar het gevoelsleven hoger gewaardeerd wordt en agressie beter gehanteerd? Dat agressie een „ziekelijk” verschijnsel zou zijn wil er bij mij niet in. Agressie als gevoel en als handeling lijkt me een onbedoeld uitvloeisel van het botsen dat mensen in een schaalvergroete maatschappij als de onze nu eenmaal doen. Opvoeding – ook anti-autoritaire – moet dan ook zeker inhouden het leren hanteren van eigen en andermans agressieve gevoelens. En dat niet in het beschermde milieu van een elitaire anti-autoritaire woonwijk, maar midden in het volle leven. Verder heb ik zowel in ons rapport als in het boek het politiserende aspect van opvoeding gemist: het kinderen machtsverhoudingen leren zien plus het laten zien hoe je er wat aan kan doen door als ouder zelf actief te zijn in actiegroep of politieke partij. Tot slot nog een handige tip uit het boek: wil je dat je kind later niet rookt, moet je hem tot zijn zesde de fles geven...

Albert Nieuwland

NIEUWS UIT DE GEMEENSCHAPPEN

Gemeenschap Hilversum

Op 19 februari jl. organiseerde de gemeenschap Hilversum een bijeenkomst in de tuinzaal van Hotel Gooiland te Hilversum. Deze bijeenkomst had zowel een voorlichtend, als een propagandistisch karakter. Daartoe had men een prominent spreker uitgenodigd in de gedaante van de oudvoorzitter van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, tevens lid van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond, dr. Sicco Mansholt.

Het door hem behandelde onderwerp en de daarop aansluitende discussie was en is van brandende actualiteit. Dit laatste niet alleen voor het Verbond vanwege het feit dat een tweetal werkgroepen concept-rapporten hebben geproduceerd over het bevolkingsvraagstuk en de produktie/consumptiestructuur, maar ook omdat het overlevingsvraagstuk eens te meer aandacht verdient nu door de afloop van de oliecrisis de meeste mensen weer in slaap dreigen te sukkelen.

Voor de bijeenkomst bestond grote belangstelling. Dit mede dank zij de gedegen voorbereiding door het gemeenschapsbestuur, waarbij met name zijn actieve voorzitter Meurs dient te worden genoemd. Enige honderden leden en belangstellenden vulden de zaal terwijl ook pers en (H.V.-) radio acte de présence gaven.

Op de hem eigen kernachtige wijze benadrukte Mansholt de noodzaak van een grondige heroriëntatie van onze samenleving. Materiële groei zei spreker o.m. betekent dat 20% van de mensheid in relatieve rijkdom baadt en 80% in ellende. De mensen zeggen, ging spreker verder, dat onze maatschappij instort zonder die groei, maar is het niet zo dat het erop lijkt dat de maatschappij gedoemd is tot groei? De enige overlevingskans voor de mens ligt in een heroriëntatie van groei naar stabiliteit. In plaats van te streven naar steeds meer expansie, die in feite leidt tot verspilling hier en armoede elders, moeten we een toestand bereiken van een evenwichtige en tevens optimale gebruikmaking van wat de aarde ons te bieden heeft.

Mansholt zei het ernstig te betreuren dat er nog nergens een begin wordt gemaakt met die noodzakelijke politieke en sociale heroriëntering van de maatschappij. De energiecrisis heeft ons een noodseintje gegeven. Dat alarm zal feller worden gegeven door de wereldvoedselcrisis, die niet alleen de arme, maar ook de rijke landen kan treffen.

De heroriëntering van groei naar stabiliteit is daarom zo moeilijk, omdat zij de maatschappij grondig zal veranderen. De arbeidsmoraal zal bijvoorbeeld meer gericht

Dr. S. L. Mansholt

moeten worden op verantwoordelijk mede-werken in het produktieproces.

Iedereen moet voldoende presteren, maar het is uit de boze iemand op te jagen tot grotere prestaties. De huidige maatschappij leidt de mens op tot producent en consument. Bij het onderwijs moet begonnen worden dit om te buigen in de richting van een algemene culturele en sociale vorming van de mens.

Mansholt betwijfelde of onze huidige vorm van democratie toereikend is voor een gunstige opbouw van die nieuwe maatschappij, die nodig is om de mens een overlevingskans te bieden.

De oplossing zag hij in een evolutie naar een andere democratische bestuursvorm, waarbij de verantwoordelijkheden meer worden gespreid.

Na de inleiding van dr. Mansholt was er gelegenheid tot het stellen van vragen, waarvan uiteraard goed gebruik werd gemaakt.

Met een kernachtig slotwoord sloot voorzitter Meurs deze wel zeer geslaagde bijeenkomst van de gemeenschap Hilversum.

De Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden te Amsterdam begeleidt o.a. de bouw van wooncentra voor ouderen in vele plaatsen. Een wooncentrum is een geïnstitutionaliseerde huisvestingsvorm voor zelfstandig wonende bejaarden, alleenstaanden, voltooide gezinnen e.d.

Voor deze sektor wordt een

landelijk konsulent

met een hogere sociale of academische opleiding gevraagd, die tot taak zal hebben:

- de begeleiding en ondersteuning van plaatselijke stichtingsbesturen bij de konkrete voorbereiding en uitvoering van plannen, o.a. door het leggen en onderhouden van alle voor het goed funktionieren van het wooncentrum noodzakelijke kontakten;
- de vorming en advisering van bewonerskommissies;
- de werkbegeleiding van funktionarissen in dienst van plaatselijke stichtingen;
- voorlichting aan derden.

Goede arbeidsvoorwaarden worden geboden.

Kandidaten dienen bij voorkeur ervaring te hebben opgedaan in b.v. opbouw- en vormingswerk.

Een psychologisch onderzoek zal onderdeel zijn van de selectieprocedure.

Sollicitaties met pasfoto te richten aan de direktie van de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden, Joh. Vermeerplein 1, Amsterdam-1007.

U krijgt binnenkort een envelop met inhoud van ons:

STICHTING STEUNFONDS PRAKTISCH HUMANISME

Onze „Maartaktie” is al lang een begrip. En elk jaar is er sprake van een hogere opbrengst. De „Maartaktie” ’73 scoorde zelfs ruim 30% hoger dan die van ’72. De oorzaken van deze bemoedigende ontwikkeling?

Eén van de belangrijkste ligt mogelijk bij uzelf. Vorig jaar hebben wij namelijk voor ’t eerst de leden van het Humanistisch Verbond gevraagd een helpende hand te bieden... het werden honderden handen!

Financiële steun en adressen

U kent ons grootste probleem: hoe krijgen we van de plus minus 3½ miljoen Nederlandse *adressen* juist die in ons bestand, die we met succes om periodieke financiële steun kunnen vragen? Dat is een vraagstuk van organisatie en kosten.

We zouden een advertentie in alle dagbladen kunnen zetten. Kosten van één plaatsing ter grootte van 1/3 pagina ongeveer f 70.000,—. Zelfs al zouden we dit bedrag op tafel kunnen brengen, wie garandeert ons dan een resultaat dat deze uitgave rechtvaardigt? Eén advertentie is niet veel!

De televisie inschakelen? Dat gebeurt al in de zendtijd van het Humanistisch Verbond.

Maar daarbij zijn we afhankelijk van de kijkdichtheid en die ligt nog wel even onder die van een „belangrijke” voetbalwedstrijd. Alle Nederlandse adressen aanschrijven is helemaal een kostbare aangelegenheid. Denkt u maar aan de portokosten, de enveloppen en het briefpapier.

Geloof ons, er is maar één goede oplossing... U!

U, als lid van het Humanistisch Verbond.

U kunt ’t het best beoordelen

U kent zeker honderd mensen. Maakt u maar een lijst van familieleden, buurtgenoten, kollega’s, medeleden van een vereniging, enz. Zijn er onder die honderd niet minstens vijf van wie u denkt: „die hebben best wat over voor een puur humaan doel”?

Als tienduizend leden aan deze vijf geselecteerde adressen onze Maart-actie-argumentatie-op-papier (laten) bezorgen, betekent dat voor het Humanistisch Verbond een geweldige steun. In financieel opzicht al tweeledig: a. door de besparing van 50.000 keer de portokosten van een brief; b. door de EXTRA inkomsten uit de 50.000 adressen die WIJ niet kunnen benaderen. Bovendien – zoals gezegd – óók doordat ons adressenbestand er aanzienlijk door wordt vergroot.

Daarom ontvangt u van ons in maart een envelop met als inhoud: vijf ongeadresseerde, ongefrankeerde enveloppen. Daar vindt u een folder die uiteenzet waarom het Humanistisch Verbond zo dringend verlegen zit om sympathisanten die het *praktisch* Humanisme mogelijk willen maken door het blijvend te steunen.

Wij vertrouwen erop dat u voor deze vijf enveloppen een goede bestemming weet.

Vorig jaar stuurde iemand ze ons terug met als motivering: „Ik ben geen postbode”. Een typische reactie, aangezien postboden naar ons weten niet uitmaken bij wie ze de poststukken zullen bezorgen en ook de frankering niet voor hun rekening nemen.

Humanistisch Opleidings Instituut moet uitbreiden

Een van de vele redenen waarom deze „Maartaktie” veel meer moet opleveren

dan de voorgaande, vindt u in het Humanistisch Opleidings Instituut te Utrecht. Daar melden zich tegenwoordig zoveel vrouwen en mannen aan voor de opleiding tot geestelijk raadvrouw/-man, dat het instituut een groeiend aantal van hen moet teleurstellen en op een wachtlijst moet plaatsen. Dat dit de uitbreiding van het praktisch Humanisme – waaraan door de toenemende onkerkelijkheid een grote behoefte bestaat – ernstig vertraagt is een duidelijke zaak. Ziekenhuizen, gevangenissen, bejaardencentra, kazernes; ja de hele samenleving, kunnen niet buiten grondig op hun taak voorbereide geestelijke verzorgers(sters) van Humanistische huize.

Het instituut gaat daarom met spoed tot uitbreiding over. Alleen dit feit al dwingt ons tot een nóg grotere inspanning om meer inkomsten te verwerven.

En dan spreken we nog niet eens over de zorgwekkende geldontwaarding. Deze doet onze al verworven bronnen van vaste inkomsten ernstig in waarde dalen.

U bent het waarschijnlijk wel met ons eens: we kunnen eenvoudig niet meer zonder uw hulp.

En daarom ontvangt u binnenkort van ons een envelop met inhoud. Als blijk van vertrouwen.

De TV-uitzending t.b.v. de „Maartaktie” ’74 is op zondag 17 maart.

De radio-uitzendingen t.b.v. de „Maartaktie” zijn op de zondagen 17 en 31 maart.